1 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
g
ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ
ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް
• ގަޒި އްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/26
• އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް: މުޙައްމަދު އަސްލަމް
• އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން (ދައުލަތް)
• މައްސަލައިގެ ބާވަތް : ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޠަބީޢަތުގެ ދަޢުވާ (އުފަން ތާރީޚް
ބަދަލުކުރުމަށް އެދުން)
މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިޢު ޙުސައިން
ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްހީޒާ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދު اله
24 ޖުމާދަލްއޫލާ 1448
ނިމުނު ތާރީޚް :
04 ނޮވެންބަރު 2026
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

2 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
18 ޖުމާދަލްއާޙިރާ 1442
ހައިކޯޓުގައި ގަޒި އްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރި ތާރީ ހު :
31 ޖަނަވަރީ 2021

އިސްތިއުނާފު ކުރި ނިންމުން :
• ނަންބަރު: 1217/Cv-C/2019
• ނިންމި ތަން: ސިވިލް ކޯޓު
• ބާވަތް: ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޠަބީޢަތުގެ ދަޢުވާ
• ހުށަހެޅުނު ތާރީ ހު : 18 މާރިޗު 2019 • ނިމުނު ތާރީ ހު : 18 ނޮވެންބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް
މުޙައްމަދު އަސްލަމް / ހ.ހަނަފަސް، މާލެ ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން (ދައުލަތް)
އައިޑީ ކާޑު ނަންބަރު A012205
ޤާނޫނީ ވަކީލު: ޤާނޫނީ ވަކީލު:
އޒ. މުޙައްމަދު ފައިޞަލް، ސިތާރާވާދީ، މ. މުލައް ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އ ޒ. ޙައްމާދު ވާފިރު
ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޒއ. ފާޠިމަތު ސިމާނާ ޢަބްދުاله
ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޒ. މުޙައްމަދު ޒަޔާން ޢަބްދުاله
މަދަނީ - ދައުލަތުގެ އިދާރާއެއް ހިމެނޭ އިދާރީ ޠަބީޢަތުގެ ދަޢުވާ - އުފަން ތާރީޚު ބަދަލުކު ރުން - ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ އުފަން އުމުރު ފުށުއެރުން -
ހެކިބަސް ނުނަގަން ނިންމުން - ރެސް ޖުޑިކާޓާ - ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު : 2016/03 އާންމު ސިޓީ - ގާނޫނު ނަންބަރު: 24/76 (ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނު)
(މީގެ ފަހުން "ހެއްކާ ބެހޭ ގާނޫނު") ގެ 2 އަދި 5 ވަނަ މާއްދާ - ގާނޫނު ނަންބަރު 7/92 (އުފަން ރަޖިސްޓްރީކުރުމާއި އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް
ހެއްދުމާއި މަރުވާ މީހުންގެ މަރު ސާބިތުކުރުމާ ބެހޭ ގާނޫނު(ގެ 12 ވަނަ މާއްދާ - ގާނޫނު ނަންބަރު: 13/2010)ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު(
(މީގެ ފަހުން "ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު") ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

3 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިޢު ޙުސައިން ގެ ރައުޔު
ތަ އާރަ ފު
1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1217/Cv-C/2019 ގަޒިއްޔާ (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ")
އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުން މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/HC-A/26 ގަޒިއްޔާއިން ބެލި އިސްތިއުނާފު (މީގެ
ފަހުން "އިސްތިއުނާފު") ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓެވެ.
2. މި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައި ވަނީ މުޙައްމަދު އަސްލަމް)A012205 މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް"
ނުވަތަ "މުޙައްމަދު އަސްލަމް") އެވެ. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވަނީ ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް ރަޖިސްޓްރޭޝަން
(ދައުލަތް) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ދައުލަތް") އަށެވެ.
އިސްތިއުނާ ފުކުރި ގަޒިއްޔާ
3. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާއަކީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްއަށް ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނޭޝަނަލް
ރަޖިސްޓްރޭޝަނުން ހަދައިދީފައިވާ ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ނަންބަރު A012205 ކާޑު (މީގެ ފަހުން
"އައިޑީ ކާޑު") ގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީ ހު ކަމުގައި ލިޔެފައިވާ 26 އޮގަސްޓު 1956 މި
ތާރީހަކީ ރަނގަޅު ތާރީހެއް ނޫން ކަމަށާއި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ސައްހަ އުފަން ތާރީހަކީ 27 އޮގަސްޓު
1943 ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި ސިވިލް ކޯޓުގައި ދައުވާކުރުމުން ބެލި ގަޒިއްޔާއެކެވެ.
4. މި ގަޒިއްޔާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައި ވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.
""ދެންފަހެ، އިސްވެދިޔަ ބަޔާންތަކަށާއި ފާހަގަކުރި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަލާއިރު، ހ.
ހަނަފަސްވެލި މުޙައްމަދު އަސްލަމްއަށް ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނެޝަނަލް ރެޖިސްޓްރޭޝަން އިން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

4 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ހަދައިދީފައިވާ ނަންބަރު A012205 އައިޑީކާޑުގައި ލިޔެފައިވާ އުފަންތާރީޚު ކަމުގައިވާ 26 އޯގަސްޓް
1956 މިތާރީޚުއަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ޞައްޙަ އުފަންތާރީޚު ނޫންކަން، ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކުރެވޭފަދަ
ހެކި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިނުވާތީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަންތާރީޚުގެ
ގޮތުގައި، ޑިޕާރޓްމަންޓް އޮފް ނެޝަނަލް ރެޖިސްޓްރޭޝަން އިން ހަދައިދީފައިވާ ނަންބަރު A012205
އައިޑީކާޑުގައި ލިޔެފައިވާ 26 އޯގަސްޓް 1956 މިތާރީޚަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ޞައްޙަ އުފަންތާރީޚް
ނޫންކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދެވޭނެ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ."
5. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ވަނީ މިގޮތުގެ މަތިން ކުރެއްވި ނިޔާއެވެ.
އިސްތިއުނާފު
6. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ އިސްތިއުނާފީ ހަތަރު ނުކުތާއެވެ.
6.1. ފުރަތަމަ ނުކުތާ ގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، ގާނޫނު ނަންބަރު: 13/20101 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ
ގާނޫނު( )މީގެ ފަހުން "ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނު"(ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ)ށ(ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ
ކަންކަމަށް އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރިއާޔަތް ނުކޮށް ކަމަށެވެ.
6.2. ދެ ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2016/03 އާންމު ސިޓީ (މީގެ
ފަހުން "ނަންބަރު 2016/03 އާންމުސިޓީ") ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރާއި އަދި 4 ވަނަ ނަންބަރާ އެއްގޮތަށް
އަމަލުކޮށްފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.
6.3. ތިން ވަނަ ނުކުތާ ގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، ގާ ނޫނު ނަންބަރު: 24/76 (ހެއްކާބެހޭ ގާ ނޫނު) (މީގެ ފަހުން
"ހެއްކާ ބެހޭ ގާނޫނު") ގެ 2 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް އަ މަލުކޮށްފައިނުވާ ކަމަށެ ވެ.
1އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި 13/2013 ލިޔެފައިވަނީ ކުށަކުން ކަމަށް ބެލެވެއެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

5 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
6.4. ހަތަރު ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވަނީ، ރާއްޖޭގެ ގާ ނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) އާ
ހިލާފުވެފައިވާ ކަމަށެވެ.
7. މި އިސްތިއުނާފު ނިންމައިދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދިފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ
ހުކުމަކީ ބާތިލު ހުކުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި ޖަހާފައިވާ އުފަން ތާރީހު
އިސްލާހުކޮށް، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހަކީ 27 އޮގަސްޓް 1943 ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.
8. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން އެދިފައި ވަނީ، ދަށުކޯޓުގެ ހުކުމް ދަމަހައްޓައިދިނުމަށެވެ.
ސަރިޔަ ތަށް ފާހަގަ ވާ ނުކުތާތައް
9. ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފުގައި ފާހަގަކުޅަ ނުކުތާތަކާއި އިސްތިއުނާފީ މުޅި ބަހުސަށް ބަލާއިރު ސަރިޔަތުގެ
ކުރިމަތީގައިވާ ސުވާލުތަކަކީ، (ހ) ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅި ލިޔެކިއުމަށް ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރެއްވީ
ރަނގަޅަށްތޯ އާއި، (ށ) ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނެންގެވުމެއް ނެތި މައްސަލަ ނިންމެވު މުގައި
ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރެއްވި ގޮތް ރަނގަޅުތޯ، މިއެވެ.
10. މި ސުވާލުތަކަށް ނަޒަރުކުރުމުގެ ކުރިން ދެނެގަންނާ ން ޖެހޭ މުހިއްމު އެހެން ކަމެއް އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ
ގަޒިއްޔާ ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާ ގެ (ބ) އިން ފާހަގަވެއެވެ. އެއީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ
ގަޒިއްޔާއަކީ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގެ ކަނޑައެޅުއްވުމެއްގެ މައްޗަށް ހިންގާފައިވާ
ގަޒިއްޔާއެއް ކަމެވެ. ހަވާލާ ދެވުނު މި ކޯޓުގެ ގަޒިއްޔާއަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016
ގަޒިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުން މި ކޯޓުން ނިޔާކުރައްވާފައިވާ ގަޒިއްޔާއެކެވެ. ފާހަގަވާކަމަކީ،
ހަވާލާދެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ގަޒިއްޔާގައި ވެސް އަދި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާގައި ވެސް މުޙައްމަދު
އަސްލަމް ކުރާ ދައުވާއަކީ، އެއްވެސް ތަފާތެއް އަދި ފަރަގެއް ނެތް ގޮތުން ކަނޑައެޅި ގެން އެއް ދައުވާއެ އް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

6 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ކަމެވެ. ވީމާ އިސްތިއުނާފީ ސުވާލުތަކަށް ނަޒަރުކުޅައުމުގެ ކުރީން، ހަވާލާ ދެވޭ، މި ކޯޓުގެ ގަޒިއްޔާ އާއި
ސިވިލް ކޯޓުގެ ގަޒިއްޔާގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް އިސްކޮށް ނަޒަރުކުޅައުން ހުއްޓެވެ.
ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާ
11. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު، އިސްވެ
ފާހަގަކުޅަ ފަދައިން މި ގަޒިއްޔާގައި ވެސް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ދައުވާކުޅައީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ
ގަޒިއްޔާއެކޭ އެއްފަދައިން، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހަކީ ސައްހަ ނޫން ތާރީހެއް
ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ސައްހަ ތާރީހަކީ 27 އޯގަސްޓް 1943 ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމަ ށެ ވެ.
12. މި ދައުވާގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ރިއާޔަތްކު ޅައުމަށް ހުށަހެޅި މައިގަނޑު ލިޔެ ކިއުމަކީ، މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ ދަރި އަޙްމަދު ފަޔާޟްގެ "އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް" އާއި، މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް ދޫކޮށްފައި ވާ ،
"ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ދުއްވާ ބޯޓުފަހަރުގެ ވަޒީފާއަށް ދިއުމުގެ ހުއްދަ"އިގެ ނަކަލެވެ.
13. ދައުލަތުން ރިއާޔަތްކުޅައުމަށް އެދުނު ލިޔެކިއުމުގެ ތެރޭގައި، 22 އެޕްރީލް 2006 ގައި ހ.ހަނަފަސްވެލި
ގެއަށް ހަދައިދީފައިވާ "މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓަރީ"ގެ ނަކަލާއި، 03 ސެޕްޓެމްބަރ 1980 ގައި
ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް ހަދައިދީފައިވާ "މާލޭ ގޭގޭގެ މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރީ"ގެ ނަކަލާއި، 30 ޖުލައި 2006 އާއި
10 ޑިސެމްބަރ 2007 އަދި 10 ނޮވެމްބަރ 2013 މި ތިން ތާރީހުގައި މު ޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅާފައިވާ
"ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެދުމަށް އެދޭ ފޯމް"ގެ ނަކަލު ހިމެނެއެވެ.
14. މި ގަޒިއްޔާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައި ވަނީ، މުހައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި އުފަން އަހަރު ކަމުގައި
ލިޔެފައިވާ 1956 ވަނަ އަހަރަކީ މުހައްމަދު އަސްލަމްގެ ސައްހަ އުފަން އަހަރު ނޫންކަން ހުށަހެޅިފައިވާ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

7 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ލިޔުންތަކުން ސާބިތު ނުވާ ކަމަށެވެ. މި ގޮތުގެ މަތިން ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި އިސްގާޒީ ޢަބްދު اله ޢަލީ
ފާހަގަކުރެއްވި މުހިއްމު ކަންކަމުގެ ހުލާސާ ތިރީގައި މި ބަޔާންކުރަނީއެވެ.
14.1. މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހަކީ 26 އޯގަސްޓް 1956 ކަމުގައި އައިޑީ ކާޑުގައި އޮންނަ
ކަމަށެވެ.
14.2. މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން އަހަރަކީ 1956 މި އަހަރު ކަމުގައި، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ރަށްވެހިންގެ
ރަޖިސްޓަރީ އާއި، މާލޭގެ ގޭ ގޭގެ މީހުންގެ ރަޖިސްޓަރީ އާއި އައިޑީ ކާޑު ހައްދަން އެދި ހުށަހެޅި
ފޯމުތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަން އެނގޭ ކަމަށެވެ.
14.3. މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި، އުފަންދުވަހުގެ ސެޓިފިކެޓްގައި މު ޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން
ތާރީހުކަމުގައި 27 އޯގަސްޓް 1943 ކަމަށް ލިޔެފައިވާ ތާރީހާއި، 17 މާރިޗު 1984 ގައި
ހައްދާފައިވާ ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ދުއްވާ ބޯޓުފަހަރުގެ ވަޒީފާއަށް ދިއުމުގެ ހުއްދާގައި މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ އުމުރަކީ 40 އަހަރު ކަމުގައި ލިޔެފައިވާ އުމުރާ ދިމާވާ މީލާދީ އަހަރުކަމުގައިވާ 1944
މި އަހަރާ ދިމާނުވާ ކަމަށެވެ.
14.4. ގާނޫނު ނަންބަރު 7 /92 (އުފަން ރަޖިސްޓްރީކުރުމާއި އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެއްދުމާއި މަރުވާ
މީހުންގެ މަރު ސާބިތުކުރުމާ ބެހޭ ގާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި، "އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް
ހެއްދުމަށްފަހު އެ ސެޓްފިކެޓްގައިވާ އުފަން ތާރީޚަކީ ރަނގަޅު ނޫން ތާރީޚެއް ކަމުގައި ވެގެން އެ ތާރީޚް ރަނގަޅު
ކުރަންވެއްޖެނަމަ އެ ތާރީޚު ބަދަލުކުރެވޭނީ އެ ސެޓްފިކެޓްގައިވާ އުފަން ތާރީޚަކީ ރަނގަޅު ނޫން ތާރީޚެއްކަމާއި
އަލުން ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ ރަނގަޅު ތާރީޚު ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީ އެކަމުގެ ޝަރުޢީ ލިއުމެއް ހޯދައި އެ
ލިޔުމާއި އެކު ހުށަހެޅުމުން" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

8 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
14.5. ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި، ޝަރުއީ ނުވަތަ ގާނޫނީ ލިޔުމެއް އޮތުން ލާޒިމުކުރާ
ކަމެއްގައި ހެއްކެއްކަމުގައި ބެލެވޭނީ ހަމަ އެލިޔުމެއް ކަމުގައި ބަޔާންކުރާ ކަމަށާއި، އުފަން ތާރީހު
ކަނޑައެޅުމުގައި އަސްލަކަށް ބެލެވޭނެ ލިޔުންތަކަކީ ފޫޅުމާ ފޯމާއި ވިހާ މަރުވާ އާއި، އުފަންދުވަހުގެ
ރަޖިސްޓަރީ އާއި، އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓާއި، ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓަރީ އާއި، ގޭ މީހުންގެ
ރަޖިސްޓަރީ ފަދަ ލިޔުންތަކާއި އެއާ އެއްފަދަ ސަރިޔަތުން އެ މައްޗަށް ބުރަވެ ވަރިކައިވެނި ފަދަ
ތަސައްރަފު އެ މައްޗަށް ސައްހަކޮށް ބަލާފައިވާ އެ ފަދަ ލިޔުންތައް ކަމަށެވެ.
14.6. އުފަން ތާރީހު ސާބިތުކުރުމުގައި ޝަފަހީ ހެކިބަހުގެ މައްޗަށް ބުރަވެވޭނީ އުފަން ތާރީހު
ސާބިތުކުރު މަށް އެ މައްޗަށް ސަރިޔަތުން ބުރަވެވޭފަދަ ރަސްމީ ލިޔުމެއް ނެތް ހާލަތުގައި ކަމަށާއި،
މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހު ސާބިތުކުރުމަށް ސަރިޔަތުން އެ މައްޗަށް ބުރަވެވޭ ކިތާބީ ހެކި
ހުރި ކަމަށެވެ.
14.7. މުޙައްމަދު އަސްލަމް އުފަންވިއިރު ތަސައްރަފު ފުދިފައިވާ ބަޔަކަ ށް ނުވާ ، މުހައްމަދު އަސްލަމާ
އެއްފުރާވަރު މީހުން ނަކީ ، މު ޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހު ރަސްމީކޮށް ލިޔެފައިވާ ލިޔުންތައް
އެ މައްޗަށް ހުއްޓައި، އެ ލިޔުންތަކުގައިވާ އުފަން ތާރީހު ނަފީކޮށް ތައުނުކުރުމަށް ހެކިންގެ ގޮތުގައި
ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކިން ކަމުގައި ބެލެވެން ނެތް ކަމަށެވެ.
14.8. މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން އަހަރު ނަފީކޮށް ތައުނުކުރާފަދަ ލިޔުމެއް ނެތުމުން،
މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން އަހަރަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަ މްގެ އުފަން އަހަރު
ނޫން ކަމުގައި ބަލާނެ ތަނެއް ނެތް ކަމަށެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

9 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާ
15. ސިވިލް ކޯޓުގެ ހަވާލާވެދުނު ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާ މުޙައްމަދު އަސްލަމް އިސްތިއުނާފަށް
ހުށަހެޅުމުން މި ކޯޓުން ބެލި ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރުން ފާހަގަކުރެއްވި
މުހިއްމު ނުކުތާތަކުގެ ހުލާސާ މި ބަޔާންކުރަނީއެވެ.
15.1. މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުން ތަކަށް ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަންދުވަސް
އަންގައިދޭ ރަސްމީ ލިޔުމެއް އޮތް ކަމަށާއި، އެއީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑު ކަމަށާއި، މި
އައިޑީ ކާޑުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން އަހަރަކީ 1956 ކަމުގައި ލިޔެފައި ވަނީ، މި އައިޑީ
ކާޑު ހެއްދުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމަ ށާއި، ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް ހައްދާދީފައިވާ ރަށްވެހިންގެ
ރަޖިސްޓަރީއަށް ބަލައިގެންކަން އެނގޭ ކަމަށާއި، މި ގޮތުގެމަތިން ހުށަހެޅި ފޯމުގައި ވާ އެންމެހައި
މައުލޫމާތަކީ ތެދު ކަމަށް މުޙައްމަދު އަސްލަމް އިގުރާރުވެފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް
ހައްދާދީފައިވާ މާލޭ ރަށްވެހިންގެ ރަޖި ސްޓަރީތަކުގައި ވެސް މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން އަހަރަކީ
1956 ކަމަށް ބަޔާންވެ ގެންވާ ކަމަށާއި، މި ރަޖިސްޓަރީތަކުގައި އެއްވެސް ކުށެއް ވާނަމަ ތިން
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަން މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއަށް އަންގަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު އެފަދަ
ޝަކުވާއެއް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނެތް ކަމަށެވެ.
15.2. މުހައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހު އަންގައިދޭ އެންމެ ސައްހަކަން ބޮޑު ލިޔުމަކީ މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑު ކަމާއި، މި އައިޑީ ކާޑު ހައްދާދީފައި ވަނީ ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް
ހައްދާދީފައިވާ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓަރީ އާއި އައިޑީ ކާޑު ހެއްދުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ފޯމުގައިވާ
މައުލޫމާތަށް ބަލައިގެން ކަމަށްވެފައި، އެ ހުރިހާ މައުލޫމާތަކީ ތެދު ހަގީގަތްކަމަށް މުޙައްމަދު އަސްލަމް
ވަނީ ކަމާބެހޭ ރަސްމީ އިދާރާގައި އިގުރާރުވެފައި ކަމަށާއި، މުޙައްމަދު އަސްލަ މް އަމިއްލައަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

10 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
އިގުރާރުވެފައިވާ ކަމަކާ ދެކޮޅު އަދި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ގެ އުފަން ތާރީހު އަންގައިދޭ ލިޔުންތަކުގެ
ތެރެއިން ފެންނަން އޮތް އެންމެ ސައްހަކަން ބޮޑު ލިޔުމާ ދެކޮޅު އެ ކަންކަން ނަފީކުރާފަދަ ހަރުދަނާ
ހެކިތަކެއް ސަރިޔަތަށް ހުށަހެޅުމަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމް އުފުލަންޖެހޭ ބުރައެއްކަން އެނގެން
އޮތްއިރު، މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކަށް ބެލުމުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން
ތާރީހުކަމަށް މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހު ކަމު ގައިވާ 1956 މި އަހަރު
ނަފީކޮށް ތައުނުކުރެވޭފަދަ ލިޔުމެއް ފެންނަން ނެތް ކަމަށެވެ.
15.3. އިސްތިއުނާފު އަޑުއެހުންތައް ނިމި ހުކުމްކުރުމަށް ބޭއްވި އަޑުއެހުމުގައި، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން
އައު ކަމެއް އެނގިފައިވާ ކަމަށާއި، މިގޮތުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި އުފަން އަހަރު
މިހާރު އޮތް ގޮތުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮ މުޙައްމަދު އަސްލަމްއަށް ވުރެ ދޮށިވާކަމަށް ބުނެ
ލިޔުންތަކެއް ހުށަހެޅުމަށް އެދިފައިވާ ކަމަށާއި، އެހެން ނަމަވެސް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ފާހަގަކުރި
އެ ކަމަކީ މީގެ ކުރިން ދަށުކޯޓުގައި ވެސް އަދި މި ކޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކުރި ކަމަކަށް ނުވެފައި،
މި ކޯޓުން މައްސަލަ ބަލާ ފައި ވަނީ ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ހެކިތަކާއި ގަރީނާތައް އަސާސްކަމުގައި
ބަލައިގެން ކަމުގައި ވާތީ އެކަން އިތުރަށް މި ކޯޓުން ބަލައި މި ހިނދުގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅެން
ނެތްކަމަށް އެންގިފައި ވާނޭ ކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް، މި މައްސަލައިގެ ބާވަތަށް ބަލާއިރު އަދި
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ފާހަގަކުރާ ކަމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭތީ އަލަށް ފާހަގަކުރެވުނު އެ
ހެއްކާއެކު މައްސަލަ އަލުން ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު އޮތްކަމަށް މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް
އެންގިފައިވާނެ ކަމަށެވެ.
16. މި ގަޒިއްޔާގައި ހުކުމްކުރައްވާފައި ވަނީ "މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް،
އެ ޤަޟިއްޔާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ ހަމައެއް ނެތް ކަމަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

11 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި އޭނާގެ އުފަން އަހަރު އޮތް ގޮތުން އޭނާއަށް
ވުރެ އޭނާގެ ކޮއްކޮ ދޮށިވާކަމަށް ބުނާ ބުނުން އެކަށީގެންވާ ހެކިތަކާއި އެކު ދަށުކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލަ
ބަލައިދިނުމަށް އަންގައި އެ ގޮތުގެ މަތީން" ކަމަށެވެ.
ސިވިލް ކޯޓާއި ހައިކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ މި ދެ ހުކުމުގެ ނަތީޖާ
17. ދަންނާން ޖެހޭ ކަމަކީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހަކީ ސައްހަ ނޫން ތާރީހެއް
ކަމާއި، ސައްހަ ގޮތަކީ 27 އޯގަސްޓް 1943 ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމަށް އެދި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ކުޅަ
ދައުވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާއިން ބައްލަވައި ނިޔާކުރައްވާފައި
ވާތީ އާއި، އަދި އެ ގަޒިއްޔާ މި ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުޅައުމުން މި ކޯޓުން ބަ އްލަވާފައި ވާ ނަންބަރު
2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި "ސިވިލް ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ޤާނޫނީ އަދި ޝަރުޢީ
ހަމައެއް ނެތް ކަމަށް މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި" މި ފަދައިން
ހުކުމްކުރައްވާފައި ވުމާއި، އަދި މި ހުކުމް ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައި ނުވުމާއެކު ނުވަތަ
އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު މިހާރު ހަމަވެފައިވުމާއެކު، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
އުފަންތާރީހުގެ ސައްހަކަމާއި އުފަންދުވަހުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދޭ ތާރީހާ ގުޅޭ ގޮތުން މުޙައްމަދު
އަސްލަމް އުފައްދާ ހުސޫމަތާމެދު، އާންމު އުސޫލުން ބަލާއިރު ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބިގެންވާ ނުވަތަ
ރެސް ޖުޑިކާޓާ ވެފައިވާ ނިޔާއެއް އަދުލުއިންސާފުގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން ކުރިން އެ ވަނީ ކުރެވި ނިމިފައި
ކަމެވެ.
18. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25 ބަނީ ހޯލްޑިންގްސް (ބީ.ވީ.އައި) ލިމިޓެޑް ވ. މޯލްޑިވްސް
އިންލަންޑް ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ (ދައުލަތް) ގަޒިއްޔާގައި ރެސް ޖުޑިކާޓާގެ މަބްދައަށް އިޝާރާތް ކުރައްވާފައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

12 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ފާހަގަކުރައްވާފައި ވަނީ ...." އިޚްތިޞާޞް ލިބިފައިވާ ކޯޓަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލަކުން ވަކި ފަރާތްތަކެއް ހިމެނޭ ވަކި
ކަމެއް (ނުވަތަ ކަންތަކެއް)ގެ މައްޗަށް ނިޔާއެއް ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ ނިންމުމަކީ، އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގެ ތެރެއިން
އެކަމާމެދު ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ބޭރުން، އެ ފަރާތްތަކުން އެ ނިޔާ ކަނޑައެޅި ކަމަކާ (ނުވަތަ ކަންތައްތަކާއި) ގުޅިގެން، އެ
ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި އަލުން ދަޢުވާ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ." މި ފަދައިންނެވެ.
19. ނަމަވެސް، މި ކޯޓު ގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު
1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަން ޖެހޭ ހަމައެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި
ހުކުމްކުރެއްވި ކަމުގައި ވިޔަސް، ހަމަ އެ ހުކުމުގެ ފަހު ބައިގައި "މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ
ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި އޭނާގެ އުފަން އަހަރު އޮތް ގޮތުން އޭނާއަށް ވުރެ އޭނާގެ
ކޮއްކޮ ދޮށިވާކަމަށް ބުނާ ބުނުން އެކަށީގެންވާ ހެކިތަކާއި އެކު ދަށުކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ މި މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް"
ވެސް ކަނޑައަޅުއްވާ ފައި ވާތީ، އާންމު އުސޫލުން ބޭރުން ނާދިރު ހުއްދައެއް މި ގަޒިއްޔާއިން މުޙައްމަދު
އަސްލަމަށް ލިބި ގެން ވެސް ދިޔައެވެ. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާއަކީ މި ހުއްދައިގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމުން
ނިޔާކުރެއްވި ގަޒިއްޔާއަކީއެވެ.
20. ގާނޫނީ އިންތަކުގެ މައްޗަށް ވިސްނާއިރު ސަމާލުވާން ޖެހޭ ކަމަކީ، މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު
2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާއިން ދިން މި ހުއްދައިގެ ނަތީޖާއަކީ، އެ ގަޒިއްޔާގެ ހުކުމް ނިހާއީވާ
ހާލަތުގައި، އެ ގަޒިއްޔާއިން ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ލިބި ގެންދާ ކަންކަން އަލުން ވަޒަންކޮށް، މުޅިން އައު
ސަރިޔަތެއް އަލުން ފަށައިގެން ހިންގުމަށް ހުޅުވައިދިން ފުރުސަތެއް ނޫން ކަ މެވެ. އެ ހުއްދައިގެ މަގުސަދަކީ،
މުޙައްމަދު އަސްލަމަށްވުރެ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮ ދޮށިކަމަށް ފާހަގަކޮށް ހެއްކާއެކު ދަށު ކޯޓަށް
ހުށަހަޅާ ހާލަތުގައި، މުޙައްމަދު އަސްލަމް ކުރިން ކުޅަ ދައުވާއާ ގުޅިގެން މި ކޯޓުން ބެލި ހަވާލާދެވޭ
ގަޒިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުއްވި ކަންކަން އެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެ، އެ ކަނޑައެޅުއްވުން ތައް އެ ގޮތުގައި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

13 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ދެމެހެއްޓުމާއެކު، ހަމައެކަނި އެ ނުކުތާ ވަކި ން ބަލައި، މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ގަޒިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުއްވި
ކަންކަން ނަފީވެ ފުށުން ޖެހިދާފަދަ، މައްސަލައިގެ އިންސާފަށް ކޮންމެހެން ހާޖަތްތެރި ހާލަތެއް، އަލުން
ހުށަހެޅި ނުކުތާގައި ހެއްކާއެކު ފާހަގަކޮށްދެ ވޭ ނަމަ އެކަމެއް ގެ މައްޗަށް ނަޒަރުކުޅައުމަށް ފުރުސަތެއް ދިނުމެވެ.
އެއީ މުޅިން އައު ސަރިޔަތެއް އަލުން ފަށައިގެން ހިންގާ ން ދީފައިވާ ހުއްދައެއް ކަމަށް އެއްވެސް ހާލެއްގައި
ބަލައިގެން ނުވާނެއެވެ. މި ނޫން ގޮތަކަށް މި ކަން ބަލައިފި ނަމަ، އިސްވެ ބަޔާންކުރި، ރެސް ޖުޑިކާޓާގެ
ހަމަ އާއި ސަރިޔަތުގެ ނިޒާމުގެ އާންމު ކިތަންމެ އަސާސަ ކަށް ބުރޫ އަރާނެއެވެ.
21. ވީމާ މި އިސްތިއުނާފީ ބަހުސާމެދު ނަޒަރު ހިންގާން ވާނީ ވެސް މި ފާހަގަކުރި ހަނި ދާއިރާގެ ތެރެއިން
ކަމުގައި ދެކެމެވެ.
ހުށަހެޅި ލިޔެކިއުމަށް ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރި ގޮތާމެދު
22. މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާއިން ދިން ހުއްދައަކީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް
ވުރެ "އޭނާގެ ކޮއްކޮ ދޮށިވާކަމަށް ބުނާ ބުނުން އެކަށީގެންވާ ހެކިތަކާއި އެކު ދަށުކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ" އެކަން
ބަލައިދިނުމެވެ.
23. މި ގޮތުގެ މަތިން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ ހުށަހެޅިއިރު މުޙައްމަދު އަސްލަމް ރިއާޔަތްކުޅައުމަށް އެދި
ހުށަހެޅި މައިގަނޑު ލިޔެކިއުމަކީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ދަރި އަޙްމަދު ފަޔާޟްގެ "އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް"
އާއި، މުޙައްމަދު އަސްލަމަށް ދޫކޮށްފައިވާ، "ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ދުއްވާ ބޯޓުފަހަރުގެ ވަޒީފާއަށް ދިއުމުގެ ހުއްދަ"އިގެ
ނަކަލެވެ. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާގައި ވެސް މުޙައްމަދު
އަސްލަމް ހުށަހެޅި މައިގަނޑު ލިޔެކިއުމެވެ. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާގައި އިތުރަށް ހުށަހެޅި ހަމައެކަނި
ލިޔުމަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އެއްބަނޑުއެއްބަފާ ކޮއްކޮ ކަމަށް ފާހަގަކޮށް ހުށަހެޅި 'ޢަބްދުއްސައްތާރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

14 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
މޫސާ'ގެ އައިޑީ ކާޑުގެ ނަކަލެވެ. މި ލިޔުމުން ސާބިތުކޮށްދޭން ބޭނުން ވަނީ "މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮގެ
ޢުމުރު މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުމުރަށްވުރެ ދޮށި" ކަން ކަމަށް ދައުވާ ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން،
މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި މިހާރު އޮތް އުފަން ތާރީހު ސާބިތުކުރުމަށް ކަމަށް ފާހަގަކޮށް،
މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގެ ނަކަލު ވެސް ދައުވާ ފޯމުގައި ހެކީގެ ބައިގައި ލިސްޓްކޮށްފައިވެއެވެ.
މިއީ ވެސް ކުރިން ހުށަހެޅި ދައުވާގައި ވެސް ހެކީގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ލިޔުމެކެވެ.
24. ދައުލަތުން ވެސް ރިއާޔަތްކުޅައުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައި ވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު
1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާގައި ހުށަހެޅި ލިޔެކިއުމަ ށެވެ. މި ލިޔެކިއުމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ، 22
އެޕްރީލް 2006 ގައި ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް ހަދައިދީފައިވާ "މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓަރީ"ގެ ނަކަލާއި،
03 ސެޕްޓެމްބަރ 1980 ގައި ހ.ހަނަފަސްވެލި ގެއަށް ހަދައިދީފައިވާ "މާލޭގެ ގޭގޭގެ މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރީ" ގެ
ނަކަލާއި، 30 ޖުލައި 2006 އާއި 10 ޑިސެމްބަރ 2007 އަދި 10 ނޮވެމްބަރ 2013 މި ތިން
ތާރީހުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅާފައިވާ "ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެދުމަށް އެދޭ ފޯމް"ގެ ނަކަލެ ވެ.
25. މި އިސްތިއުނާފުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުޅައީ ، މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހެކީގެ ގޮތުގައި
ހުށަހެޅި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ދަރިއެއްގެ އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓި ފިކެޓަކީ މި މައްސަލާގައި ހަވާލާދެވޭ
އެންމެ ދުވަސްވީ ލިޔުން ކަމަށާއި، ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް އެންމެ ސައްހަ މައުލޫމާތު ހިމެނޭނީ އެކަމާ
އެންމެ ދާދި ގާތުގައި ތައްޔާރުކުރެވޭ ލިޔުންތަކުގައި ކަމަށާއި، ނަންބަރު 2016 /03 އާންމުސިޓީގެ 2 ވަނަ
ނަންބަރަށް ބަލާއިރު އުފަން ތާރީހު އަންގައިދޭ އެއް ލިޔުމަށްވުރެ ގިނަ ލިޔުން ހުރި ކަމުގައިވާނަމަ، އުފަން
ތާރީހު ކަނޑައެޅުމަށް ބަލަން ޖެހޭނީ އެންމެ ސައްހަކަން ބޮޑު ލިޔުމަކަށް ކަމަށް ވެފައި، މި މައްސަލާގައި
އުފަން ތާރީހު އަންގައިދޭ އެންމެ ސައްހަ ލިޔުމަކަށް ވާނީ މި ހަވާލާދޭ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓިފިކެޓް ކަމަށާއި،
މި ސެޓި ފިކެޓްގައި މުހައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީހު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ 27 އޯގަސްޓް 1943
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

15 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ކަމަށެވެ. އަދި ހެކީގެ ގޮތުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ދެން ހުށަހެޅި، ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ދުއްވާ ބޯޓުފަހަރުގެ
ވަޒީފާއަށް ދިއުމުގެ ހުއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުމުރަށް ބަލާއިރު ހަވާލާދެވޭ
ސެޓިފިކެޓްގައިވާ އުފަން ތާރީހާ ދިމާވާތީ އެ ސެޓިފިކެޓްގައިވާ މައުލޫމާތަށް ބާރު ލިބިގެންދާ ކަމަށެވެ.
ނަމަވެސް މައްސަލަ ނިންމެ ވުމުގައި މި ދެ ލިޔުމަށް ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރައްވާ ފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.
26. މުޙައްމަދު އަސްލަމް އަލަށް ހުށަހެޅި، 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ'ގެ އައިޑީ ކާޑުގެ ނަކަލާ ގުޅޭ ގޮތުން މި
އިސްތިއުނާފުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުޅައީ، 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ' އަކީ މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮ ކަމަށްވާއިރު، 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ' އާއި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
މައުލޫމާތަށް ބެލުމުން މުޙައްމަދު އަސްލަމަ ށްވުރެ 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ' ދޮށިކަން ފާހަގަ ވާނެ ކަމަށާއި،
ބޭބެއަށް ވުރެ ކޮއްކޮ ދޮށިވުމަކީ ހަމަބުއްދި ގަބޫލުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން ކަމަށެ ވެ. ހެއްކާބެހޭ ގާނޫނުގެ 2 ވަނަ
މާއްދާގައިވާ ގޮތުން، ސަރިޔަތަށް ހުށަހެޅޭ، އެ މަޖިލީހަކުން ހުއްދަކުރާ ކޮންމެ ލިޔުމަކީ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި
ބެލެވޭނެ އެއްޗެއް ކަމަށާއި، އެހެން ނަމަވެސް 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ'ގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާއި
އުމުރަށް، ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން
ސަރިޔަތުން ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ރިއާޔަތްކުރައްވާފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.
27. މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހަވާލާދޭ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓިފިކެޓާއި ބޯޓުދަތުރުކުރުމުގެ ވަޒީފާއަށް ފުރުމުގެ ހުއްދައާ
ގުޅޭ ގޮތުން ރިއާޔަތްކޮށްދިނުމަށް އެދި ދަށުކޯޓާއި މި އިސްތިއުނާފުގައި ވެސް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ފާހަގަކުޅަ
ކަންކަމަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 1221/Cv-C/2016 ގަޒިއްޔާ އާއި އެ ގަޒިއްޔާ
އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން މި ކޯޓުން ބެލި ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި ވެސް ހަމަ
އެ ލިޔެކިއުން ހުށަހަޅައި، ހަމަ އެ ގޮތުގެ މަތިން ފާހަގަކުޅަ ކަންކަމެ ވެ. އެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން އެ
ގަޒިއްޔާތަކުގައި ވަނީ ގޮތް ކަނޑައަޅުއްވައި ނިޔާ ކުރައްވާފައެވެ. މި ގޮތުގެ މަތިން ކަނޑައެޅުއްވި ކަންކަން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

16 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ހުލާސާ ގޮތެއްގައި ކުރިން ބަޔާންކޮށްފައި އެ ވަނީއެވެ. އެ އީ މިހާރު ނިހާއީވެ ކަނޑައެޅި ނިޔާގެ ބާރު ހިނގާ
ކަންކަމެވެ. ވީމާ ކުރިންމެ ބަޔާންކުރި ފަދައިން، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާއަކީ މުޅިން އައު ސަރިޔަތެއް
އަލުން ފަށައިގެން ހިންގުމަށް ހުޅުވައިދިން ފުރުސަތެއް ގެ މައްޗަށް ހިންގެ ވި ސަރިޔަތަކަށް ނުވާހިނދު،
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހަވާލާދޭ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓިފިކެޓާއި ބޯޓުދަތުރުކުރުމުގެ ވަޒީފާއަށް ފުރުމުގެ ހުއްދައާ
ގުޅޭ ގޮތުން މުޙައްމަދު އަސްލަމް ފާހަގަކުޅަ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ސަރިޔަތުން ކުރިން ގޮތްތަކެއް
ކަނޑައަޅުއްވައި ނިންމަވާފައި ވާތީ ހަމަ އެ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް މި ކޯޓުން އަލުން އައު ރިއާޔަތެއް ކުރާން
ޖެހޭ ގާނޫނީ ހަމައެއް މުޙައްމަދު އަސްލަމް ގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްދެވޭ ތަނެއް ނުފެނެއެވެ.
28. އަދި އެހެން ނޫން ނަމަވެސް އެނގެން އޮތް ހަގީގަތަކީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ ނިންމަވާފައި ވަނީ،
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހަވާލާދޭ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓިފިކެޓާއި ބޯޓުދަތުރުކުރުމުގެ ވަޒީފާއަށް ފުރުމުގެ ހުއްދައަށް
ސަރިޔަތުން ފުރިހަމައަށް – އަދި އެއީ އަލުން ކަމަށް ވިޔަސް، އަދި އެއީ ކުރަން ނުޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް
ވިޔަސް – ރިއާޔަތްކުރެއްވުމަށް ފަހުގައި ކަން، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ
3 ވަނަ ނުކުތާގެ (އ) އަދި (ވ) އިން އެނގެން އޮންނަ ކަމެވެ. ވީމާ ރިއާޔަތް ނުކުރައްވާކަމަށް ފަހަގަކުރަނީ
ވެސް ރަނގަޅު އަސާސެއްގެ މައްޗަކަށް ނޫންމެއެ ވެ.
29. އަނެއްކޮޅުން، 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ'ގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާއި އުމުރަށް ސަރިޔަތުން ފުރިހަމަ
ގޮތުގައި ރިއާޔަތް ނުކުރައްވާކަމަށް ފާހަގަކުޅައިރު، އެނގެން އޮތް ހަގީގަތަކީ، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ
ނިންމަވާފައި ވަނީ އެކަމަށްމެ ރިއާޔަތްކުރައްވައިގެން ކަމެވެ. މި ގޮތުން، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ
ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގެ (މ) ގައި "ހ.ހަނަފަސްވެލި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އެއްބަނޑު އެއްބަފާ
ކޮއްކޮކަމުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ބުނެފައިވާ ތ.ކަނޑޫދޫ ބްލޫހައުސް، ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން
އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A012319 ގައި ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ އުފަން ތާރީޚަކަށް ލިޔެފައިވާ 13 މެއި 1949 މި
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

17 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ތާރީޚާއި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައި އެވާ އުފަން ތާރީހާއި އަޅުވާ ބެލުމަށް ބުނެފައިވާ ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ
އުފަން ތާރީޚަކީ ޝަރީޢަތުން އެ މައްޗަށް ޞައްޙަ ތާރީޚެއްކަމަށް ބަލާ ޘާބިތުކޮށްފައިވާ ތާރީޚަކަށް ނުވާއިރު އެއްޗެއް އެ
އެއްޗަކާއި އަޅުވާ ބެލޭނީ އެ އެއްޗެއް އެއީ ޝަރީޢަތުން ޞައްޙަކަމަށް ބަލާފައިވާ އެ އެއްޗެއް ކަމުގައިވާ އެއްޗަކާއި ކަމުގައި
ވާތީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮއެއް ކަމުގައި ބުނެފައިވާ ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ އައިޑީ ކާޑުގެ އުފަން ތާރީޚާއި އަޅުވާ
ބަލައިގެން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީޚު ޞައްޙަ ނޫން ތާރީޚެއްކަމަށް ބެލުމަށް ޢަބްދުއްސައްތާރު
މޫސާގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީޚު އެއީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚު ކަނޑައެޅުމަށް އޮތް ޙުއްޖަތަކަށް ބެލެވޭނެ
"
ދަލީލެއް ކަމުގައި ނުވާކަން އެނގެން އޮންނަ އޮތުމެވެ މި ފަދައިން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ.
30. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/58 އެޓަރނީ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިސްމާޢީލް ޢަބްދުލްޙަމީދު
ގަޒިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ވަނީ، ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ހަވާލާދީ،
ފަނޑިޔާރުގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅުނު ހެއްކާއި ގަރީނާއަށް ރިއާޔަތްކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ބުނާނަމަ، ފަނޑިޔާރުން
ރިއާޔަތްކުރައްވާފައި ނުވަނީ ގާނޫނީ ކޮން ނުކުތާއަކާ ގުޅިގެން ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮން [ހެއްކަކަށްކަން]
ބުނެދިނުމަކީ އެހެން ބުނާ ފަރާތެއްގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށެވެ. އަދި ހަމަ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު
2019/SC-A/98 ފެކްޓް މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. ދިވެހި ދައުލަތް (މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް
ސަރވިސް) ގަޒިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވަނީ، ފަނޑިޔާރުންގެ ގާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާ އިޝާރާތްކުރަނީ
ފަނޑިޔާރެއްގެ އަމަލުތައް ބަހައްޓަންޖެހޭ ގޮތަށް ކަމުގައިވާއިރު، ފަނޑިޔާރު ހެކި ވަޒަންކުރި ގޮތް ގާނޫނަކާ
ނުވަތަ ގާނޫނީ އުސޫލަކާ ހިލާފުވާނަމަ، ހިލާފުވެފައި ވަނީ ހެކި ވަޒަންކުރުމުގެ ކޮން އުސޫލަކާކަން ބުނެދެވެން
ވާނެ ކަމަށެވެ. އަދި ފާހަގަކު ރައްވާފައި ވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ މައްސަލަތައް ތިން މަރުހަލާގައި ބެލުމުގެ
މާނައަކީ ކޮންމެ މަރުހަލާއަކުން އެއް ކަމެއް ތަކުރާރުކުރު މެއް ނޫން ކަމަށާއި، ކޮންމެ މަރުހަލާއެއްގައި ވެސް
ހުށަހެޅިފައި ހުރި ހެކި، އެންމެ ފުރަތަމަ މަރުހަލާގައި ވަޒަންކުރި ގޮތަށް އަލުން ވަޒަންކުރުމެއް ނޫން
ކަމަށެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

18 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
31. 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ'ގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާއި އުމުރަށް ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރައްވައި،
ރިއާޔަތްކުރެއްވި ގޮތް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާއިރު، އެ ރިއާޔަތްކުރެއްވުން ހިލާފު ވަނީ ގާނޫނީ ކޮން
އުސޫލަކާކަން، އިސްވެ މި ފާހަގަކުރި ގާނޫނީ އުސޫލުތަކުގައި ބަޔާންވެ ގެންވާ ގޮތުގެ މަތިން މި
އިސްތިއުނާފުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްދެވިފައިވާ ތަނެއް ނުފެނެއެވެ.
32. އެކަކީ ކޮއްކޮ ކަމާއި އަނެކަކީ ބޭބެ ކަމާ މެދު ސުވާލު ނުއުފެދޭ ހާލަތުގައި، މި ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ
ފުށުއަރާ ގޮތަށް އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހު އޮތް ނަމަ އެހައި ހިސާބުން ސުވާލު އެ އުފެދެނީ އެ ދެ
މީހުންގެ، އެބަހީ ކޮއްކޮ އަދި ބޭބެ ވެސް އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާ މެދުގައެވެ. އެ ފުށުއެރުމަކީ ހަމަ
އެކަނި އެ ކަމަށް ބަލައި، އެއިން އެކެއްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހަކީ ސައްހަ ނޫން ތާރީހެއް ކަމަށް،
ނުވަތަ ސައްހަ ތާރީހަކީ ވަކި ތާރީހެއްކަން ކަނޑައެޅުމަށް ހުއްޖަތް ގާއިމުވާ ފުށުއެރުމެއް ނޫނެވެ. އެ ފަދަ
ހުއްޖަތެއް ގާއިމުކުރުމުގެ ދޮރު ހުޅުވޭނީ، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ އުފަން ތާރީހު ފުށުއަރަނީ ސީދާ އެ ވަކި
މީހާގެ އުފަން ތާރީހުގައިވާ މައްސަލައަކުންކަމާއި، އަނެކާގެ އުފަން ތާރީހަކީ ކަނޑައެޅިގެން ސައްހަ
ތާރީހެއްކަން ދަލީލުކުރާ ހެކިތަކެއްގެ މަތިންނެވެ.
33. ވީމާ މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރުގައި، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
އުފަން ތާރީހު ފުށުއެރުމަކީ ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
އުފަން ތާރީހު ރަނގަޅު ނޫން ކަމަށް އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ވެސް ހުއްޖަތް ގާއިމުވާ ކަ މެއް ނޫނެވެ.
އަނެއްކޮޅުން، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާމެދު އުފައްދާ ސުވާލާ ގުޅިގެން ހުށަހެ ޅި
ލިޔެކިއުން ވަޒަންކުރެއްވުމަށްފަހު މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި، "މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކަށް ބެލުމުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚު ކަމަށް އޭނާގެ އައިޑީ ކާޑުގައި
ލިޔެފައިވާ ތާރީޚު ކަމުގައިވާ 1956 މި އަހަރު ނަފީކޮށް ތަޢުނުކުރާފަދަ ލިޔުމެއް ފެންނަން ނެތްކަން އެނގެން އޮންނަ"
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

19 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވާތީ އަދި އެއީ މިހާރު ވެސް ދިރި ދެމި އޮތް، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ނިހާއީ ވެފައިވާ
ކަނޑައެޅުއްވުމަ ކަށް ވާތީއާވެސްއެކު، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
އުފަން ތާރީހު ފުށުއަރާކަމުގެ ސަބަބުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހު ރަނގަޅު
ނޫން ކަމުގެ މައްޗަށް، މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގެ ކަނޑައެޅުންތައް
އިންސާފުގެ ހާޖަތަށްޓަކައި ނަފީ ވެ ފުށުން ޖެހޭފަދަ ހުއްޖަތެއް ގާއިމުވުމަށްޓަކައި ހަރުދަނާ ހެއްކަށް ބޭނުން
ޖެހޭކަން ވެސް މި ތަނުގައި ފާހަގަކުރަމެވެ.
34. ވީމާ މި އެންމެހައި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާގައި ހުށަހެޅި ލިޔެކިއުމަށް
ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރެއްވުމުގައި ގޯހެއް ވާކަމަށް ފެންނާކަށް ނެތެވެ.
ހެކިބަސް ނެންގެވުމެއް ނެތި މައްސަލަ ނިންމެވުމުގައި ސަރިޔަތުން ރިއާޔަތްކުރެއްވި ގޮތާ މެދު
35. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި "ހެކިންގެ ލިސްޓް" އަށް ބަލާއިރު،
'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ' ޝަފަހީ ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މި ހެކި ހުށަހަޅާ ސަބަބެއްގެ
ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަނީ "ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާއަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ކޮއްކޮ ކަމާއި،
ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ، މުޙައްމަދު އަސްލަމަށްވުރެ ޢުމުރުން ހަގުކަން ސާބިތުކުތުމަށް" ކަމަށެވެ.
36. އަދި އެ ފަހުން ފޮނުވި ސިޓީއެއްގައި2 'މުޙައްމަދު ޒާހިރު ޙުސައިން' އަދި 'ޔޫސުފް ޢަބްދުاله' ހެކިންގެ
ގޮތުގައި ހުށަހަޅާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މި މީހުންގެ ކިބައިން ސާބިތުކޮށްދޭން ބޭނުންވާ ކަމަކީ
"ދައުވާކުރާ މުޙައްމަދު އަސްލަމަކީ ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ އެއްބަނޑުއެއްބަފާ ބޭބެ" ކަން ކަމަށް މި ސިޓީގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
272 އޮގަސްޓް 2019 ގެ ސިޓީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

20 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
37. މި އިސްތިއުނާފުގައި މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުޅައީ، 'ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާ' އަކީ މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ކޮއްކޮކަން ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން ދެ ހެއްކަކު ހުށަހެޅި ކަމަށާއި، ނަމަވެސް
މި ދެ ހެކިން ސަރިޔަތަށް ހާޒިރުކޮށް ހެކިބަސް ނަންގަވާ ފައި ނުވާ ކަމަށާއި، މި ހެކިންގެ ހެކިބަސް
ނުނެ ންގެވު މަށް ޝަރުއީ އަދި ގާނޫނީ ސަބަބެއް ސަރިޔަތުން ފާހަގަ ނުކުރައްވާ ކަމަށެވެ. ނަންބަރު
2016 /03 އާންމު ސިޓީގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުން ބޭބެއަށްވުރެ ކޮއްކޮގެ އުމުރު ދޮށިވެއްޖެ
ހާލަތުގައި އުމުރާ ބެހޭގޮތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާނީ ހެކިންގެ ހެކިބަހުން ކަމަ ށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި،
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަންގަވާ ފައި ނުވަނީ މި އުސޫލާ ހިލާފަށް ކަމަށެވެ.
38. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާ ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު، މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ
ހެކިބަސް ނަންގަވާފައި ނުވާ ކަމާއި އަދި ހެކިބަސް ނުނަ ންގަވާން ނިންމެ ވި ސަބަބަކީ ކޮބައިކަން އެ ރިޕޯޓުގެ
3 ވަނަ ނުކުތާގެ (ފ) ގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކުރައްވާ ފައިވާކަން އެނގެއެވެ. މި ގޮތުން އެ އަކުރުގައި
ބަޔާންކުރައްވާ ފައި ވަނީ "ހެކިންގެ ހެކިބަހުން އުފަން ތާރީޚާއިމެދު ގޮތެއް ކަނޑައެޅޭނީ، އުފަން ތާރީޚް އަންގައިދޭ
އެއްވެސް ރަސްމީ ލިޔުމެއް ނެތްކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާ ޙާލަތުގައި ކަމަށާއި، އަދި ރަސްމީ ލިޔުމެއްގައި އޮތް އުމުރަކީ ،
އަސްލު އުމުރު ނޫންކަމަށް ސަލާމަތް ބުއްދިއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ ، އެފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ހެކިންގެ ހެކިބަހުން އުފަން
ތާރީޚާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމިދާނެކަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/03 އާންމު ސިޓީގެ 03 އަދި 04
ވަނަ ނަންބަރުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހެކިން ހުށަހަޅާފައި ވަނީ، ތ.ކަނޑޫދޫ
ބްލޫހައުސް، ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާއަކީ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ ކޮއްކޮ ކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށްކަމަށާއި ، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ
އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޯގަސްޓް 1943 ކަން އެނގޭނެ ކިތާބީ ހެއްކެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމާއި، ތ.ކަނޑޫދޫ ބްލޫހައުސް،
ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 13 މެއި 1949 ކަމާއި، އަދި ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާއަކީ މުހައްމަދު އަސްލަމްގެ
އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ކޮއްކޮ ކަމަށް ވާތީ ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚް 27
އޯގަސްޓް 1943 އަށް ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އެދިފައިވާއިރު، ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

21 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
27 އޯގަސްޓް 1943 ކަން އެނގެން ނެތަތީ، މުޙައްމަދު އަސްލަމް އެދިފައިވާ ފަދައިން އެ ފަރާތުގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 27
އޯގަސްޓް 1943 ކަމުގައި ކަނޑައެޅޭނެ ހަމައެއް ނެތްކަން އެނގެން އޮންނަ އޮތުމެވެ" މި ފަދައިންނެވެ.
39. މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/HC-A/192 މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވ. ޤާސިމް އިބްރާހީމް ގަޒިއްޔާގައި
ބަޔާންކުރައްވާފައި ވަނީ ....." މިހެންކަމުން ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ހުށައަޅާ އެންމެހާ ހެކިތަކާއި ދަލީލުތައް ޝަރީޢަތުގެ
މަޖިލީހަށް ހުށައެޅުމުގެ ފުރުސަތު ކޯޓުން ފަހިކޮށްދިނުމަކީ ކޯޓުތަކުން ކުރަން ޖެހޭނެކަމެއްކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް ޚަސްމުންގެ
ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށައެޅޭ ހެކިތަކާއި ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިން މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރީ ކޮން ހެކިތަކެއްކަމާއި، ހެކި
ހުށަހެޅެނީ ކޮންކަމެއް ސާބިތުކު ރުމުގެ ބޭނުމުގައިކަން މައްސަލަ ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރަކު ވަޒަންކުރުމަށްފަހު ޝަރީޢަތުން
ބަލައިގަނެވިދާނެ ހެކިތަކާއި ބަލައި ނުގަނެވޭނެ ހެކިތައް އަދި ޝަރީޢަތަށް ޙާޟިރުކުރެވޭނެ ހެކިންނާއި ޙާޟިރުނުކުރެވޭނެ
ހެކިން ފަނޑިޔާރުގެ ތަޤްދީރީ ބާރުގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅިދާނެކަމާއި، ނަމަވެސް ޚަސްމުންގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ހުށައަޅާ
ހެކިތަކާއި ދަލީލުތަކުގެ ތެރެއިން ބަލައިގަނެވެން ނެތް ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހަށް ޙާޟިރުކުރެވެން ނެތް ހެކި ހުރިނަމަ
އެކަން އެ ގޮތަށް ނިންމަން ޖެހުނު ސަބަބެއް މައްސަލަ ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރު، އެ މައްސަލައެއްގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ
ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރައްވަން ޖެހޭނެކަމާއި އަދި ހެކިން ޙާޟިރުނުކުރުމަށް ފަނޑިޔާރު ނިންމަވާފައިވާ ސަބަބަކީ ޝަރުޢީ އަދި
"
ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މަތިން އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއްކަމުގައި ވެސް ވާން ޖެހޭނެ ކަމަށެވެ.
40. އަދި ހަމަ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/383 ވެލްލޭންޑް އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ.
ނޫރިދޫ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ގަޒިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ވަނީ "ގުޅުން ނެތް ހެކިން ޙާޟިރުކޮށް
ޝަރީޢަތުގެ ވަގުތު ނަގައިލުމަކީ ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. ވުމާއެކު، ޚަޞްމުންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހެކިތަކާއި ދަލީލުތަކުގެ
ތެރެއިން، ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ހެކިތަކާއި ގުޅުން ނެތް ހެކިތައް ދަނެގަނެ، އަދި ހެކިތައް ހުށަހަޅާފައި ވަނީ
ކޮންކަމެއް ސާބިތުކުރުމަށްކަން ފަނޑިޔާރު ބަލަން ވާނެއެވެ. އަދި އެކަންކަން ވަޒަންކުރުމަށްފަހު، ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން
ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކިތަކާއި ބަލައިނުގަނެވޭނެ ހެކިތަކުގެ އިތުރުން، ޝަރީޢަތަށް ޙާޟިރުކުރަންޖެހޭ ހެކިންނާއި،
ޙާޟިރުނުކުރެވޭނެ ހެކިން ކަނޑައަޅާނީ އެ މައްސަލައެއް ބަލާ ފަނޑިޔާރެވެ. އެ ބާރަކީ ފަނޑިޔާރަށް ލިބިގެންވާ ތަޤްދީރީ
"
ބާރެކެވެ މި ފަދައިންނެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

22 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
41. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/26 މެރީޑިއަމް ސަރވިސަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ.
ސަޢީދާ މޫސާ ގަޒިއްޔާގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ވަނީ ...." މި ނޫން ވެސް އެހެނިހެން ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، މައްސަލައާ
ގުޅޭ ހެއްކަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރަން ނުވަތަ އެއްފަރާތް ކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެހެންކަމުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވެސް
މިފަދަ ބާރުތަކެއް ކަނޑައެޅިގެން ޤާނޫނަކުން ކޯޓުތަކަށް ލިބިދެވިފައި ނެތް ނަމަވެސް، ކޯޓުތަކުގެ ކޭސް މެނޭޖްމަންޓުގެ
ތެރޭގައި ހެއްކަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރަން ނުވަތަ ހެކިން ހާޒިރުނުކުރަން ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ނިންމުންތަކުގެ ނަތީޖާއަކީ
ހެކި ހާޒިރުކުރުމަށް އެދޭ ޚަޞްމެއްގެ ޙައްޤު ގެއްލުނީ ކަމުގައި ބަލަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނޫންކަން ވެސް ދުނިޔޭގެ އެކި
ޤައުމުތަކުގައި ޢަމަލުކުރަމުން އަންނަ ގޮތަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ" މި ފަދައިންނެވެ.
42. ވީމާ އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ބަލާއިރު ސަރިޔަތަށް ހުށަހަޅާ ހެކިންގެ ހެކިބަސް ނަގާނީތޯއާމެދު ގޮތް ކަނޑައެޅުމަކީ
ސަރިޔަތަށް ލިބިގެންވާ ތަގުދީރީ ބާރުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާ ކަމެއްކަން އެނގޭހިނދު، ހެކިބަހެއް ނުނަގާން
ނިންމުމަކީ ހަމައެކަނި އެކަމަށް ބަލައި ހަސްމެއްގެ ހައްގެއް ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ބެލެ ވޭނޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.
ބަލާން ޖެހެނީ އެ ފަދައިން ނިންމި ސަބަބު ބަޔާންވެގެންވޭތޯ އާއި އެ ސަބަބަކީ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއްތޯއެވެ.
43. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރުގައި، އިސްވެ ބަޔާންކުރި ފަދައިން މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަސް
ނުނަ ންގަވަން ނިންމެވި ސަބަބު ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެ ސަބަބަށް ބަލާއިރު އިޝާރާތްކުރައްވާ ކަމަކީ ،
މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިން ހާޒިރުކޮށް ހެކިބަސް ނެގި ކަމުގައި ވިޔަސް މައްސަލައިގެ
ނަތީޖާއަށް ބަދަލު އަންނާން ނެތް ކަމަށެވެ. އެހެނީ، ހެކި ހުށަހަޅާފައި ވަނީ ކޮއްކޮބޭބެކަން ސާބިތުކުރުމަށް
ކަމަށްވީހިނދު، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ އުފަން ތާރީހު ފުށުއަރާކަން ސާބިތުކުރުމަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ
ލިޔެކިއުމުން ގާއިމުވާން އޮތް ހުއްޖަތަށް ބަދަލު ނާންނަ ކަމަށެވެ.
44. ކުރިންމެ ފާހަގަކުރި ފަދައިން، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން
ތާރީހު ފުށުއެރުމަކީ ހަމައެކަނި އެކަމުގެ މައްޗަށް ބަލައި، މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

23 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ތާރީހު ރަނގަޅު ނޫން ކަމަށް އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ވެސް ހުއްޖަތް ގާއިމުވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަނެއްކޮޅުން،
މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާމެދު އުފައްދާ ސުވާލާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅި ލިޔެކިއުން
ވަޒަންކުރެއްވުމަށްފަހު މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގައި "މުޙައްމަދު
އަސްލަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކަށް ބެލުމުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚު ކަމަށް އޭނާގެ އައިޑީ ކާޑުގައި
ލިޔެފައިވާ ތާރީޚު ކަމުގައިވާ 1956 މި އަހަރު ނަފީކޮށް ތަޢުނުކުރާފަދަ ލިޔުމެއް ފެންނަން ނެތްކަން އެނގެން އޮންނަ"
ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވާތީ އަދި އެއީ މިހާރު ވެސް ދިރި ދެމި އޮތް، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ނިހާއީ ވެފައިވާ
ކަނޑައެޅުއްވުމަކަށް ވާތީއާވެސްއެކު، ކޮއްކޮބޭބެކަމުގެ ހަގީގަތާ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ
އުފަން ތާރީހު ފުށުއަރާކަމުގެ ސަބަބުން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހު ރަނގަޅު
ނޫން ކަމުގެ މައްޗަށް، މި ކޯޓުގެ ހަވާލާދެވޭ ނަންބަރު 2017/HC-A/208 ގަޒިއްޔާގެ ކަނޑައެޅުންތައް
އިންސާފުގެ ހާޖަތަށްޓަކައި ނަފީވެ ފުށުން ޖެހޭފަދަ ހުއްޖަތެއް ގާއިމުވުމަށްޓަކައި ހަރުދަނާ ހެތްކަށް ބޭނުން
ޖެހޭހިނދު، ކޮއްކޮބޭބެކަމު ގެ ހަގީގަތާ އުފަން ތާރީހު ފުށުއަރާކަމަށް ސާބިތުވުމަކު ން މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ
އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން ތާރީހާ ގުޅޭ ގޮތުން މުޙައްމަދު އަސްލަމް ކުރާ ދައުވާ ސާބިތުވުމަށް ކާފީ ހެކި
ގާއިމުވާނެ ގާނޫނީ ހަމައެއް ނެތެވެ.
45. ވީމާ، މުޙައްމަދު އަސްލަމް ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަ ސް ނުނަ ންގަވަން ސަރިޔަތުން ނިންމެވި ސަބަބުގެ
އަސާސް ގޯސް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާނެ ގާނޫނީ ހަމައެއް ނުފެނެއެވެ.
ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް
46. ވީމާ މި ފާހަގަކުޅަ އެންމެހައި ކަންކަމަށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ގަޒިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލު
ގެންނަން ޖެހޭ ފަދަ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި އިސްތިއުނާފު ނިންމަން ފެނެއެވެ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

24 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްހީޒާ ރައުޔު
47. މި އިސްތިއުނާފު ނިންމަންވީ ގޮތާމެދު ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިޢު ޙުސައިންގެ ރައުޔުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ
ނަތީޖާއަށް އަހުރެން ތާއީދުކުރަމެވެ. ނަމަވެސް، އެ ނަތީޖާއަށް އަހުރެން ވާޞިލުވަނީ ތަފާތު، އަދި އެއަށްވުރެ
ހަނި ސަބަބަކަށްޓަކައި ކަމަށްވާތީ، އެ ސަބަބު ކުރުކޮށް ބަޔާންކުރަމެވެ.
48. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދަށު ކޯޓުގައި އެދިފައިވަނީ ، އަދި މި ކޯޓުގައި ވެސް އެދެނީ، ދެ ކަމެއް
އެކުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ. އެއީ، އައިޑީ ކާޑުގައިވާ 26 އޮގަސްޓު 1956 އަކީ ޞައްޙަ އުފަން ތާރީޚު
ނޫންކަމަށާއި، ޞައްޙަ އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޮގަސްޓު 1943 ކަމަށެވެ.
49. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/92 (އުފަން ވުން ރަޖިސްޓްރީކުރުމާއި އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެއްދުމާއި މަރުވާ
މީހުންގެ މަރު ސާބިތުކުރުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި، ސެޓްފިކެޓެއްގައިވާ އުފަން ތާރީޚު
ބަދަލުކުރެވޭނީ "އެ ސެޓްފިކެޓްގައިވާ އުފަން ތާރީޚަކީ ރަނގަޅު ނޫން ތާރީޚެއްކަމާއި އަލުން ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ
"
ރަނގަޅު ތާރީޚު ކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން، އުފަން ތާރީޚު
ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އެދޭ ފަރާތުން ސާބިތުކުރަންޖެހެނީ އޮތް ތާރީޚު ރަނގަޅު ނޫންކަން އެކަންޏެއް ނޫނެވެ ؛
އަލަށް ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ ރަނގަޅު ތާރީޚުކަން ވެސްމެއެވެ. މި ދައު ވާއަކީ އައިޑީ ކާޑުގައިވާ ތާރީޚާ ގުޅޭ
ދައުވާއެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، ވަކި ތާރީޚެއް އުފަން ތާރީޚުކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދޭ ފަރާތުން އެ
ތާރީޚު ސާބިތުކުރަންޖެހޭނެކަމީ، ސާބިތުކުރުމުގެ ބުރައިގެ ޢާންމު އުޞޫލުން ވެސް އަންނަ ނަތީޖާއެވެ.
އެހެންކަމުން، މި ދައު ވާ ކާމިޔާބުވުމަށްޓަކައި މި ދެ ކަންތައް ވެސް ސާބިތުވާންޖެހެއެވެ.
27 .50 އޮގަސްޓު 1943 އަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ އުފަން ތާރީޚުކަން ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ،
ދަރިފުޅު އަޙްމަދު ފަޔާޟްގެ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓާއި، ރާއްޖޭން ބޭރުގައި ދުއްވާ ބޯޓުފަހަރުގެ ވަޒީފާއަށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

25 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ދިއުމުގެ ހުއްދައެވެ. މި ދެ ލިޔުމުން އެ ތާރީޚު ސާބިތުނުވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު
1221/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅައި، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/208
ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކަނޑައެޅުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ނިންމާފައިވާއިރު، އެ ނިންމުން
މިހާރު ނިހާއީވެފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި އެ ތާރީޚު ސާބިތުކުރުމަށް އިތުރު އެއްވެސް
ލިޔުމެއް ހުށަހަޅާފައެއް ނުވެއެވެ. އަލަށް ހުށަހެޅި ހަމައެކަނި ލިޔުމަކީ ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާގެ އައިޑީ
ކާޑުގެ ނަކަލެވެ. ހެކިން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ވެސް، ޢަބްދުއްސައްތާރު މޫސާއަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ
އެއްބަނޑު އެއްބަފާ ކޮއްކޮކަމާއި، އޭނާ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށްވުރެ އުމުރުން ހަގުކަން ސާބިތުކުރުމަށެވެ.
އޭގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ހެއްކަކު ހުށަހަޅާފައިވަނީ، 27 އޮގަސްޓު 1943 އަކީ އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ
އުފަން ތާރީޚުކަން ބުނެދިނުމަކަށް ނޫނެވެ.
51. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޮގަސްޓު 1943 ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ލިޔުމަކީ، ދަރިފުޅު
އަޙްމަދު ފަޔާޟްގެ ނަންބަރު 491/79 އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް 1984
ގައި ދޫކޮށްފައިވާ ބޯޓު ހުއްދައިގައި އެފަރާތުގެ އުމުރުކަމަށް ލިޔެފައިވަނީ 40 އަހަރެވެ. މިލިޔުމަށް ބެލުމުން
އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް އުފަންވެފައިވަނީ 1944 ގައެވެ. މި ސެޓްފިކެޓަށް މި ކޯޓުން ނަންބަރު
2017/HC-A/208 ޤަޟިއްޔާގައި ރިޢާޔަތްކުރައްވައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާއިރު،
އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ޤަޟިއްޔާގައި ވެސް ދަށު ކޯޓުން އެ ލިޔުމަށް އަލުން ރިޢާޔަތްކުރައްވައި، ދަށު ކޯޓުގެ
ޝަރީޢަތް ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގެ (ޅ) ގައި، ދަރިފުޅު އުފަންވިއިރު "އަޙްމަދު ފަޔާޟްގެ
ބައްޕަ މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުމުރަކީ 20 (ވިހި) އަހަރުކަން އެނގެން އޮންނާތީ" އައިޑީ ކާޑުގައިވާ ތާރީޚު
ޞައްޙަ ނޫންކަމަށް ބެލެވޭނެ ހުއްޖަތެއް އެ ލިޔުމުން ޤާއިމުނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. އަހުރެން
އިތުރަށް ފާހަގަކުރާ ކަމަކީ، ދަރިފުޅުގެ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓަކީ ދަރިފުޅުގެ އުފަންވުން ރަސްމީކޮށް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

26 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
ރެކޯޑުކުރާ ލިޔުމެއް ކަމަށްވެފައި، އޭގައި ބައްޕަގެ އުފަން ތާރީޚުގެ ގޮތުގައި އޮންނަ ތާރީޚަކީ
ރަޖިސްޓްރީކުރިއިރު ދަރިފުޅުގެ ޢާއިލާގެ ފަރާތުން ދެވުނު މަޢުލޫމާތެއް ކަމާއި، އިދާރާއިން ބައްޕަގެ އުފަންވުން
ކަށަވަރުކޮށްގެން ލިޔެފައިވާ ތާރީޚެއް ނޫން ކަމެވެ. އެއާ ޚިލާފަށް، 03 ސެޕްޓެމްބަރު 1980 ގެ މާލޭ ގޭގޭގެ
މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި، 22 އެޕްރީލް 2006 ގެ މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި، 2013 ،2006
ގައި އައިޑީ ކާޑު ހެއްދުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތް އަމިއްލައަށް ހުށަހެޅި ފޯމުގައި — އެ
ފޯމުތަކުގައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ ތެދު ކަމަށް އިޤުރާރުވެ — އުފަން އަހަރަކީ 1956 ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ .
ވަކި ތާރީޚެއް ޞައްޙަކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދޭ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ މަޞްލަޙަތަށް ބުރަވާ ބަޔާނެއް
(self-serving declaration(، ހަމަ އެ ފަރާތުން އެކި ފަހަރުމަތިން ދީފައިވާ އެއާ ޚިލާފު އިޤުރާރުތަކާ
އަޅައިބަލާއިރު، އެ ބަޔާނަށް ދެވޭނެ ބުރަދަން ކުޑަވެއެވެ . މި ލިޔުންތަކުގެ ބުރަދަން ކިރުމަކީ ދަށު ކޯޓުގެ
ކަމެއް ކަމަށްވެފައި، އެ ކިރުން ގޯސްކަން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ދައްކައިދެވިފައި ނުވާތީ، އެ
ސެޓްފިކެޓަށް އަލުން ރިޢާޔަތްކުރެވުނު ނަމަވެސް އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޮގަސްޓު 1943 ކަން ސާބިތުކުރުމަށް
އެ ލިޔުން ފުދޭ ކަމަކަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.
52. އެހެންކަމުން، ހުށަހެޅުނު ހެކިން ޝަރީޢަތަށް ޙާޟިރުކޮށް، އެ ހެކިން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ހުށަހެޅި ކަންކަން
އެކީ ސާބިތުވިކަމަށް ބެލިޔަސް، އެއިން ދޭހަވާނެ އެންމެ ދުރަކީ، އައިޑީ ކާޑުގައިވާ އުފަން އަހަރާމެދު
ސުވާލެއް އުފެދުމެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޮގަސްޓު 1943 ކަން އެއިން
ސާބިތެއް ނުވެއެވެ. އަދި ދަ އުވާގައި އެދިފައިވާ ތާރީޚުގެ ބަދަލުގައި އެހެން ތާރީޚެއް، ނުވަތަ ވަކި ތާރީޚެއް
ނެތި އުފަން އަހަރު، ކަނޑައަޅައިދިނުމަކަށް އެދިފައެއް ވެސް ނުވެއެވެ. ދަށު ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިންމި
ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގެ (ފ) ގައި، "މުޙައްމަދު އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޯގަސްޓް
1943 ކަން އެނގޭނެ ކިތާބީ ހެއްކެއް ހުށަހަޅާފައި ނުވާކަމާއި" އަދި "ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކުން މުޙައްމަދު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

27 ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް 2021/HC-A/26
އަސްލަމްގެ އުފަން ތާރީޚަކީ 27 އޯގަސްޓް 1943 ކަން އެނގެން ނެތަތީ" އެ ތާރީޚު ކަނޑައެޅޭނެ ހަމައެއް
ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ މި ސަބަބަށްޓަކައެވެ. މިއީ މަދަނީ ދައުވާއެއް ކަމަށްވެފައި، ބެލެންސް އޮފް
ޕްރޮބަބިލިޓީސް (balance of probabilities (ގެ މިންގަނޑުން ބެލިޔަސް، އެދޭ ތާރީޚު ސާބިތުކުރާނެ
ހެއްކެއް ނެތެވެ. އެ ކަނޑައެޅުމަކީ ރެކޯޑާ އެއްގޮތް، ޤާނޫނީގޮތުން ރަނގަޅު ކަނޑައެޅުމެއްކަމަށް އަހުރެން
ދެކެމެވެ.
53. މި ސަބަބު މި އިސްތިއުނާފު ނިންމުމަށް ފުދޭތީ، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަސް
ދަށު ކޯޓުން ނަގަންޖެހޭނެ ތޯ، ނުވަތަ ނުނެ ގުމަށް ބަޔާންކުރި ސަބަބު އެކަށީގެންވޭތޯ، މިއީ މި މައްސަލަ
ނިންމުމަށް ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ސުވާލެއްކަމަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.
54. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1217/Cv-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ
ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި އިސްތިއުނާފު ނިންމުމަށް ތާއީދުކުރަމެވެ.
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދުاެلهގ ރައުޔު
55. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުލްމާނިޢު ޙުސައިން ގެ ރައުޔަށް ތާއިދުކުރަމެވެ.
އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު
56. މި ނިޔާއަކީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ގާނޫނު3ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވިދާނެ
ނިޔާއެކެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އާންމު މުއްދަތަކީ މި ނިޔާކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެން ތިރީސް ދުވަހެވެ.
3ގާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ގާނޫނު)
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް، އާބުރުޒު ހިނގުން ، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

ހުކުމް

ދެންފަހެ އިސްވެ ބަޔާންކުރަ ކަންކަން އެ ގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1217/Cv-C/2019 ގަޒިއްޔާގެ ހުކުމް ބާތިލުކުރަން ތަނެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި އިސްތިއުނާފު ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމް ކޮށްދީމެވެ.

މި ގަޒިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހާލިމަތު ފަހްމީދާ   ފަނޑިޔާރު އަބްދުލްމާލިކު ހުސައިން   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް އަބްދުﷲ

(ރިޔާސަތު)